

Tuse Lundegård og Ny Sonnerup

To af gårdene i Tuse sogn har deres egen specielle historie. Det er Tuse Lundegård eller, som den hedder i dag, Ll. Frydendal længst i øst og Ny Sonnerup længst i vest.

Tuse Lundegård

En gammel degn og skolelærer Niels Poulsen Tårning, der var skolelærer i Tuse fra 1796 til 1802, dernæst degn i både Butterup og Tuse indtil 1851 har gjort nogle optegnelser, hvori det hedder, at et gammelt sagn skal vide, at de dengang uopdyrkede jorder og kun med 2 eller 3 huse bebyggede jorder, hvorpå Tuse Lundegård senere blev opført, fordum af ejeren til Birkholm, det senere Løveborg, var skænket i faddergave til Hørbygårds ejere. Denne fik senere kongelig tilladelse til at nedlægge og under det (skattefri) hartkorn inddrage en gård i Hørby Sogn med til gengæld at på nysnævnte jorder at opføre en gård med samme hartkorn, som den nedlagte i Hørby på 7 tdr. 5 skp. 2 fjrd. 2 8/19 alb. Heraf fremgår, hvorfor Tuse Lundegård, der dog ligger på Tuse grund, blev tiendepligtig til Hørby.

I 1776 sker der en forandring i ejerforholdet, idet baron Løvenskiold køber den af Castenskiold. Fire år senere søger Løvenskiold om tilladelse til at nedlægge gården, og i stedet opføre et par huse med jordtilliggende på et par tdr. land og i tiende 4 skp. byg for hver tdr. hartkorn. Det var hans hensigt, at benytte arealet til græsning. Men det går rentekammeret ikke med til. Det spørger om bemeldte gård ikke kunne være tilstrækkelig til en families underhold, og hvad det var for en gård i Tuse, det skulle have tillagt dette græsningsareal. Hvis det var baronens hensigt at inddrage græsningsarealet til sig selv, måtte man gøre opmærksom på, at dette ville være i strid med en forordning fra 1769, hvor det var fastslået, at ingen bøndergårde måtte nedlægges for at forbedre hoved- eller sædegården.

Efter dette mislykkede forsøg havde Løvenskiold ikke længere brug for gården, hvorfor han året efter sælge den til kromanden i Tuse, Ole Nielsen Dyrhund. Han flytter dog ikke ind på ejendommen førend 1790, da han sælger kroen til en mand ved navn Lars Reistrup. I øvrigt havde Ole Dyrhund et jordstykke som kroej, der stødte op til Tuselund. Det blev lagt sammen med det nyhervervede. Min ophavsmand oplyser, at der har siddet en vindfløj på den nordre udlænge med navnemærke og årstallet 1781, hvilket angiver, at de nye ejer umiddelbart efter overtagelsen, er gået i gang med at omdanne gården til en lun alderdomsrede for sig selv, ligesom det vel i hovedsagen skyldes ham, at der i eftertiden blev en smuk, men dog simpel bolig for en familie uden for bondestanden, som professor Larsen, præst i Holbæk, skriver i en egnsbeskrivelse i 1842, slutter et barnebarn af såvel Ole Dyrhund som degnen Tårning, der var hans morfar, nemlig dr. phil., Folmer Dyrhund, som var født i 1826 og død i 1917.

Ole Dyrhund døde i 1805 og blev begravet i privat grav ved Ll. Frydendal. Årsagen hertil var den ændring af kirkegårdens nordside, som blev foretaget som følge af kongevejens anlæggelse. En strid, mellem generalvejvæsenkommissionen på den ene side og Butterup-Tuse menighedsråd og Dyrhund på den anden, varede i mange år.

I 1820 gik gården ud af slægtens eje, idet der blev mageskiftet med Kaltredgården i Bregninge sogn.

Ny Sonnerup

Løvenborg havde sine besiddelser langt fra godset. Længst mod syn var det i Østrup og Ugerløse, foruden strøgods, dvs. enkeltgårde mange steder, f.eks. på Tuse Næs. Ovre mellem Ugerløse og Nr. Vallenrød lå imidlertid en lille landsby med et par gårde og nogle huse. Denne by ønskede baron Michael Herman

Løvenskiold nedlagt og i stedet oprette en avlsgård på stedet. Det fik han rentekammerets tilladelse til. Til gengæld ville han oprette et nyt Sonnerup et helt andet sted.

Hidtil havde præsten i Butterup sine agerstrimler både i Butterup, Tuse og Allerup. Det var selvfølgelig ligeså upraktisk for præsten som for de andre bønder. En dag taler baronen med sin skytte ude i Lovskov. Ifølge baronens dagbog lyder den del af samtalen således: Hans Grønbech (3 x tipoldefar) foreslår mig at samle præstens annexjord i Stutmarken. Og ikke længe efter: Har talt med præsten om hans annexjord. Det blev besluttet at: Udbyttet fra denne gård skulle tilfalde præsten, som en del af hans løn. At gården så først blev opført i 1794, og at det blev skyttes datter, der syv år efter hans død fik denne nyopførte fæstegård, er en helt anden sag. Men således opstod Ny Sonnerup.